

KREATIV AKTIVISME I ET DANSK DEMOKRATISK PERSPEKTIV

Vilkårene for deltagelse i det danske politiske system er i forandring. Forandringerne bunder i høj grad i forskydninger af den politiske magt både inden for de nationale grænser, men også styret af internationale og globale samarbejder og magtindflydelse. Den enkelte borgers mulighed for at komme til orde i samfundet ændres gradvist sammen med demokratiets karakter.

Det danske demokrati påvirkes dog også af borgernes måde at organisere sig på. Det faldende partimedlemskab har medvirket til organisering på civilsamfundsniveau uden om partierne i eksempelvis græsrodsbevægelser, diverse foreninger samt et stigende engagement i frivillige organisationer (Gundelach 2011: 226ff). Her bliver aktivisme og sociale bevægelser relevante som en måde for borgerne at udtrykke en politisk holdning på et anderledes plan end det partipolitiske.

Den danske Ph.d.-studerende ved Institut for Samfund og Globalisering på Roskilde Universitet, Silas Harrebye, opdeler i sin Ph.d.-afhandling 'Cracks' aktivisme i seks typer, og påpeger herunder en kreativ aktivistform. Han definerer den kreative aktivisme som "a civic, project-driven, and nonviolent democratic participation where critical perspectives on a societal issue or a political system are communicated in creative ways through temporal interventions such as strategic happenings, a transformative event, or manufactured spectacles characterized by a cynical approach, an ironic attitude and/or an imaginary quest in order to provoke reflection in the individual spectator and the public sphere at large" (Harrebye 2012: 8).

Her benyttes der innovative strategier til at inspirere og provokere de ledende politikere fremfor at forsøge at kræve konkrete tiltag og ændringer (Harrebye 2012: 8). Den kreative aktivisme eksemplificeres i denne artikel af gruppen Pink Army.

Undersøgelsen af vilkårene for demokratisk deltagelse i det danske demokrati tager i denne artikel udgangspunkt i en kritisk teoretisk indfaldsvinkel. Dette betyder at sigtet er blotlægge de bagvedliggende forklaringer på fejludviklinger i samfundet med et normativt udgangspunkt. I denne undersøgelse udgøres denne normativitet af Habermas' teoretisering af det deliberative demokrati.

Det deliberative demokrati kan kendetegnes som en styreform, hvor borgerne er selvstyrede gennem deltagelse i retslige institutionaliserede lovgivningsprocesser. Demokratiets forfatning har en central rolle i legitim meningsdannelse, i den forstand at den må fastlægge de konkrete procedurer for legitime beslutninger med fokus på ligeværdig kommunikation. Samfundet skal forstå i et decentreret perspektiv, hvor magten har flere kilder, hvilket giver flere deltagelsesmuligheder for f.eks. organisationer og andre grupper der samles uden for de klassiske partier.

Denne artikel arbejder med spændingsfeltet mellem det ændrede danske demokrati og den kreative aktivisme. Det vil undersøges således i hvilket omfang Pink Army og gruppens organisering, udtryksformer og målsætning, kan siges at udgøre et supplement til andre demokratiske deltagelsesformer i det danske demokrati.

PINK ARMY

Pink Army er en dansk aktivistgruppe, der blev stiftet i København i september 2007 som et resultat af et kollektivt sæt idéer og idealer. Siden har Pink Army opereret flere steder i både Danmark, Europa og USA, i dag er gruppen dog især tilknyttet Danmark. De enkelte lokalafdelinger eksisterer uafhængigt af hinanden, men opererer for samme målsætning: alle krige i verden skal afsluttes med det samme, og alle våben skal smeltes om til legetøj. Pink Armys mest karakteristiske udtryksform er små lyserøde legetøjssoldater, som opstilles forskellige steder og netop repræsenterer 'krigen mod krigen'. Men gruppen er åben for alle udtryksformer, som bygger på kreativitet og kærlighed og ikke er destruktive i deres facon (Pink Army, besøgt 08.11.12).

VILKÅR FOR DELTAGELSE I DET DANSKE DEMOKRATI

Man kan i dag tale om en internationalisering og decentralisering af den politiske beslutningstagen, der tilsammen 'udhuler' statens rolle som forum for kollektiv beslutningstagen (Christiansen og Togeby 2006: 2). Disse udviklinger kan eksemplificere, hvordan samfundets grænser udvides og udfordres, og hvordan dette påvirker og udfordrer den enkelte borgers vilkår for deltagelse.

Internationaliseringen dækker over en bred række udviklingstendenser, men kan eksemplificeres ved forholdet mellem Danmark og EU. Karakteristisk for dette forhold er, den relativt begrænsede mulighed danskerne har for at vælge de lovgivende kræfter i

EU. Det eneste af EU's organer, som er til direkte valg i Danmark, er Europaparlamentet. Europaparlamentets indflydelse er dog begrænset, idet dette parlament kun udgør en del af den lovgivende funktion i EU sammen med Ministerrådet, og således ikke har fuld lovgivningskompetence. Ingen medlemmer af de øvrige politiske organer er direkte folkevalgte i Danmark, og der kan argumenteres for, at dette resulterer i lav demokratisk legitimitet. (Wind, Martinsen, Kelstrup 2008: 117). Det danske folketing afgiver suverænitet til EU. 42 procent af alle lovgivninger i 2000 refererede enten direkte eller indirekte til Danmarks internationale forpligtelse (Christiansen og Togeby 2006: 17). Sammenfattende bunder kritikken af EU, altså i at offentlighederne ikke får tilstrækkelig indflydelse på den politiske beslutningstagen. EU og internationaliseringen vanskeliggør altså borgerens vilkår for deltagelse, hvilket styrkes af manglende gennemsigtighed i beslutningsprocesserne.

Decentraliseringen repræsenterer som tidligere beskrevet anden del af den todelte 'udhuling' af staten som forum for kollektiv beslutningstagen. Decentraliseringen dækker over en række udviklinger som har det til fælles, at magten forskydes fra staten og folketinget ned og ud til forskellige niveauer i samfundet (Christiansen og Togeby 2006: 18).

Med kommunalreformen blev antallet af kommuner indskrænket, mens de samtidig blev tildelt en større række af velfærdslige opgaver. Decentraliseringen styrkes yderligere med kommunernes ønske om, at opgaver flyttes helt ned til berørte brugere og borgere. Dette forsøges imødekommet med oprettelsen af lokaludvalg og brugerbestyrelser.

Ud fra et deliberativt perspektiv styrker både lokaludvalg og brugerbestyrelser altså umiddelbart forbindelsen mellem folket og de institutionaliserede folkevalgte forsamlinger. Reelt bevirker indførelsen af sådanne udvalg og bestyrelser dog også til at svække ligheden i kommunerne, og der differentieres i borgernes indflydelsesmuligheder og serviceniveau. Forskellige lokaludvalg og brugerbestyrelser henvender sig til specifikke målgrupper, og derfor får udvalgte borgere anderledes muligheder end andre (Sørensen, Hansen, Greve 1996: 18).

Reducering i antallet af kommuner har naturligt reduceret antallet af kommunalpolitikere (Dahlgaard, Hjelmars, Olsen, Pedersen 2009: 23). Samtidig er kompleksiteten i kommunalpolitikernes opgavevaretagelse øget som følge af et øget antal opgaveområder. Den øgede kompleksitet og det øgede arbejdspress indebærer, at

embedsmændene tildeles en større rolle i de kommunale politiske processer. Denne udvikling betyder en øget professionalisering af kommunalpolitikken (Christiansen og Togeby 2006: 11).. Embedsmændenes øgede indflydelse strider mod idealet om befolkningens mulighed for direkte indflydelse og valg af repræsentanter i politiske organer. Den todelte udhuling af staten som forum for kollektiv beslutningstagen skaber altså mere komplekse vilkår for deltagelse i det danske demokrati.

KREATIV AKTIVISME OG PINK ARMY

Formålet med dette afsnit er at undersøge, i hvilket omfang Pink Army er sammenfaldende med den kreative aktivismes karakteristika.

ORGANISERING

De kreative aktivister beskrives i Harrebyes afhandling "Cracks" som værende præget af en fragmenteret organisering og mulighed for løs tilknytning. De er som oftest præget af en horisontal opbygning, og læner sig således ikke op ad en centraliseret lederrolle. I stedet er alle tilknyttet på egne betingelser og udgangspunkter. "The new form of critique is better expressed through creative events, contemporary groups on Facebook and spontaneous reaction, than on policy agendas and membership" (Sørensen 2012, citeret i Harrebye 2012: 157).

Den interviewede medstifter, General Ruseus beskriver, hvordan Pink Army fra sin spæde opstart i de københavnske gader spredte sig til Miami og på et tidspunkt kunne tælle aktive i 14 amerikanske stater. I dag er Pink Army dog hovedsageligt et dansk fænomen primært tilknyttet København og Århus. Det fremgår dog tydeligt af Pink Armys hjemmeside, at der har foregået aktioner overalt i verden, som dokumenteres og lægges op. General Ruseus mener, at der er omkring de 500-1000 aktive i Danmark, som er mere eller mindre tilknyttet Pink Army. Det er dog vigtigt, at huske på den løse organiserings vanskeliggørelse af konkret optælling. Det er således uvist hvilke parametre, der danner baggrund for dette tal; det værende enkeltstående engagerede eller mere længerevarende. General Ruseus gør det hertil klart, at der findes mange, som arbejder ud fra Pink Armys grundlag på eget initiativ, uden at han har viden om det. Et defineret antal for antal aktivister tilknyttet Pink Army er altså svært at udlede.

"Det er sådan meget selvfortolkende og selvforvaltende, man er med hvis man har lyst til

at være med (...) Vi kender ligesom sagen vi kæmper for, men udover det så er der ikke nogen andre links, end dem vi har lyst til at skabe over for hinanden. Så det er en løs organisation.”

Pink Army kan ifølge General Ruseus siges at være bygget op på fragmenteret vis uden nogen form for central styring. Hertil uddyber han, hvordan han ofte oplever, at folk finder vej til gruppen eller tilknytter sig uden at tage kontakt til ham eller gruppens hjemmeside. Det knytter sig således til den kreative aktivismes spontane opståen og til tider projektorienterede forløb. Den kreative aktivisme kan ofte opstå omkring et enkeltstående problem eller event, for så at gå hver til sit igen (Harrebye 2012: 157). Dette stemmer ikke på alle områder overens med Pink Army, da for eksempel vores respondent, General Ruseus har været tilknyttet gruppen de seneste 5 år. Han har således været kontinuerligt med ind over flere af gruppens aktioner.

Det er dog klart, når man åbner Pink Armys hjemmeside, at en løs og enkeltstående tilknytning er en velkommen mulighed hos gruppen. Startside byder således på et lille ikon med indbydelsen ”Join us now”, som fører en videre til en opskrift på medlemskab: ” 1) get a bag of toysoldiers, 2) paint them all pink, 3) deploy your troops all over town 4) document your actions 5) recruit ”

At tilknytte sig gruppen på et spontant opstået grundlag omhandlende enkeltstående begivenheder er således muligt for alle. Den løse organisering, som findes hos Pink Army, gør det nemt at tilknytte sig, men ikke nødvendigvis nemt at få indflydelse. Man kan hurtigt engagere sig på Pink Armys egne præmisser, men ønsker man at påvirke eller ændre gruppens målsætning eller organisering besværliggøres dette i den horisontale og delvist anonyme struktur. General Ruseus understreger dog gentagende i interviewet vigtigheden af den åbne organisationsstruktur. Det er vigtigt, at Pink Army ikke viser tilbage til bestemte personer. Hvis strukturen er løs og udtrykket er i fokus, bliver budskabet i højere grad et fælleseje.

”(...) alle mennesker kan forstå, men at alle mennesker også føler et eller andet medejerskab i det, og det kan det kun få lov til hvis det er en organisation som ikke ”glider” tilbage til nogen.”

Det er således vigtigt, at Pink Army ikke handler om personlig profilering og værdier, men i stedet bliver et personneutralt kollektivt styret fænomen. Netop derfor understreger den interviewede medstifter også vigtigheden af udelukkende at benytte sig af hans Pink Army General navn, fremfor hans personlige navn. En personneutral styring problematiserer dog muligheden for at komme i kontakt med dem, der formidler det kreative budskab. Dette besværliggør muligheden for medindflydelse, men også muligheden for kritik og spørgsmål til Pink Army.

MÅLSÆTNING

De kreative aktivister er mere præget af procesorientering end målorientering. De udtalte mål er således ofte af utopisk karakter og en direkte målstyring viger til side for en reflekteret proces. Pink Army erklærer deres hovedmålsætning i ti punkter på deres hjemmeside;

“ 1) All the wars in the world must come to an immediate end, 2) All the armies, militias, armed groups and terror cells in the world, must dissolve or rehabilitate and be placed in humanitarian operations around the globe (....)

Pink Army arbejder altså mod et fastlagt mål, som er af utopisk karakter. Den interviewede General Ruseus uddyber i forhold til deres målsætninger, at det er symbolværdien i Pink Army, som har størst betydning. Symboler kan være med til at vække eftertænkning hos tilskueren, og de utopiske symboler kan således få en betydning uden at skulle resultatmåles med udgangspunkt i den konkrete utopiske målsætning. General Ruseus påpeger, at de færreste ønsker krig i verden, og at freden som symbol derfor har en stor værdi. De lyserøde soldater symboliserer ”en krig mod krigen”. Den symbolske værdi, som Pink Army ønsker at fremsætte, spænder godt overens med de kreative aktivisters ønske om at fremprovokere refleksion gennem kreativiteten.

”The symbolic logic characteristic of the creative approach is most often communicated in artistic messages or happenings and is usually aimed at triggering the reflexivity of the everyday citizen and the public at large “(Harrebye 2012: 148).

Pink Army kan siges at arbejde med en konkret målsætning om afslutningen af alle krige i verden, men målsætningens udtalte utopiske karakter betyder at den på sin vis fungerer mere som kritik end som et realiserbart mål.

UDTRYKSFORMER

Det fremgik tidligere, at de kreative aktivister særligt adskiller sig fra andre former for aktivister i deres kreative udtryk. De kreative aktivister arbejder som oftest med kreative aktioner og udtryk præget utopi og ironi. General Ruseus gør det klart, at Pink Army arbejder med humoristiske ironiske virkemidler, som ligger op til fortolkning og refleksion hos tilskueren.

(...)vi ville gerne arbejde med den her idé om fred ud fra en fri selvfortolkende måde, ud fra den lyserøde farve, legetøjssoldaten, og de krigsironiske omvendte analogier, som vi bruger (...).

Han understreger løbende i interviewet, at den lyserøde legetøjssoldat bliver en ironisk repræsentant for freden, og krigen mod krigen. De lyserøde legetøjssoldater er de primære repræsentanter for Pink Army, men gruppen har med udgangspunkt i deres mangfoldighed i aktivister benyttet sig af en række forskellige udtryksformer, såsom breakdance-aktioner og kunstinstallationer. Dette viser tilbage til deres fragmenterede organiseringsform og selvfortolkende karakter.

General Ruseus understreger gentagende i interviewet værdien i det simple budskab. Målet er at indfange budskabet i arbejdet med symbolikken så det fremgår tydeligt for tilskueren ved første blik. Det simple budskab tydeliggøres med den ironiske og utopiske symbolik, som tegner udtrykket skarpt op. Pink Army gør netop dette med sin krig mod krigen symboliseret af gruppens ikoniske lyserøde legetøjshær.

Det letforståelige og simplificerede budskab som præger de kreative aktivistiske aktioner er nemt at formidle for medierne. Harrebye citerer den amerikanske politolog Thomas Rochon for at understrege dette.

The attention paid to the immediate impact of symbols seeks to facilitate the diffusion of the social movement message in a situation where the media tends to report superficially: 'If the message is embedded in the activity, then a report of the activity makes people think about the issue as well'. (Rochon 1988, citeret i Harrebye 2012: 135) Citatet understreger de kreative aktivisters gode muligheder for at komme til orde i mediebilledet. General Ruseus giver også udtryk for en udtalt medieinteresse for Pink Army.

KREATIV AKTIVISME OG DEMOKRATISK DELTAGELSE

Det er blevet påvist at der er sket ændringer i vilkårene for demokratisk deltagelse i det danske demokrati. Herudover er den kreative aktivisme blevet sammenkædet med de nye sociale bevægelser, og Pink Army er blevet karakteriseret som kreative aktivister.

DEN FRAGMENTEREDE OG HORIZONTAL ORGANISERING

Som tidligere påvist i analysen er den kreative aktivisme præget af en decentral, horisontal og fragmenteret organisering, i kontrast til de mere centralt organiserede politiske institutioner, som de kunne ønske at påvirke. Denne fragmenterede og spontane organisering kan være hæmmende for en konkret indflydelse på de politiske institutioner. Harrebye påpeger den kreative aktivismes illustration af fragmenterede og projektorienterede civile organiserings nedbrydning af traditionelle solidaritetsfællesskaber og politiske sociale bevægelser, som faciliterer en struktureret og kontinuerlig samfundskritik (Harrebye 2012: 168). Den løse organisering, som præger den kreative aktivisme, er altså i opposition til de klassiske og centrerede fællesskaber. Dette ses også hos Pink Army. Gruppens inkluderende mulighed for spontan ind- og udmeldelse betyder, at deres tilknyttede aktivister ikke har mulighed for at koordinere deres aktioner, og samfundskritikken bliver derved mere sporadisk. Samme udvikling præger den todelte udhuling af staten, som internationaliseringen og decentraliseringen repræsenterer. Det bliver sværere for borgeren at fremsætte specifik kontinuerlig kritik og vurdere hvem denne skal fremsættes til. Den fragmenterede udvikling, som kendetegner den kreative aktivisme, præger også demokratiets institutioner. Den kreative aktivisme må derfor formodes at møde udfordringer i forsøget på at fremsætte kontinuerlig samfundskritik i kraft af sin decentrerede form. "This strength also however seems to be the biggest problem for these groups, as they do not take the time to formulate a systematic structural critique pointing in one direction, serving as a coherent alternative to the existing order" (Harrebye 2012: 173).

På trods af disse komplikationer er det nødvendigt at påpege, at den kreative aktivismes løse organisering også bidrager til at inkludere og påvirke civilsamfundet. General Ruseus pointerer værdien i Pink Armys mulighed for at blive ejet af alle der ser det. Pink Army kan således blive en fælles fredskamp – en kamp som alle tilskuere kan få medejerskab i. Dette styrkes netop af den decentraliserede organisering, ifølge Harrebye

er det netop den kreative aktivismes løse organisering, der gør aktivismeformen til en effektiv formidler af utopiske budskaber. Dette understøttes af, at utopier handler om at skabe forhold, hvor borgerne blive frie til at påvirke deres eget liv og fremsætte alternativer til det eksisterende samfund (Harrebye 2012: 163). Denne frihed understøttes ikke af centralt organiserede strukturer, men i højere grad af den løse organisering, som alle nemmere kan få medejerskab i på forskellige præmisser.

DE UTOPISKE MÅLSÆTNINGER

Som beskrevet ovenfor tager den kreative aktivisme udgangspunkt i utopiske målsætninger. Dette gør sig også gældende for Pink Army, der kæmper for en krigsløs verden. Harrebye citerer i denne sammenhæng den franske filosof og historiker Louis Marin, som i et værk fra 1984 beskæftiger sig med utopier. Ifølge Marin kan utopien fungere som en idealistisk og overordnet kritikform. Utopien er altså brugbar, men kan ikke udgøre et realiserbart politisk alternativ (Marin 1984: 274, citeret i Harrebye 2012: 163). Harrebye understreger uddybende, hvordan det er et udbredt krav, at hvis du kritiserer samfundets tilstand, er det en nødvendig forudsætning at fremsætte konkrete alternativer, hvis kritikken skal tages seriøst (Harrebye 2012: 175). De utopiske målsætninger, som de kreative aktivister fremsætter, kan ikke siges at repræsentere disse påkrævede realiserbare alternativer. Det formodes derfor at disse utopiske målsætninger vil være svære at indføre og implementere.

General Ruseus anerkender sværhedsgraden i realiserbarheden, ved spørgsmålet om, hvorvidt en krigsløs verden kan realiseres:

”Jeg tror...jeg skulle jo sige ja. Men det tror jeg faktisk ikke på nej. Mennesker har altid været i krig, så det tror jeg sgu de vil blive ved med at være”

General Ruseus gør det altså klart, at Pink Armys utopiske målsætning ikke er realiserbar. Han fokuserer gennemgående i interviewet i stedet på den grobund for refleksioner, som Pink Army kan skabe i civilsamfundet med sine visioner om en krigsløs verden.

”Altså jeg tror ikke i sig selv Pink Army kan gøre noget, men symboler kan sådan lægge op til eftertænksomhed, som igen måske kan afspejles i de valg man træffer i livet(...)”

General Ruseus påpeger endvidere, at denne eftertænksomhed kan betyde, at det kritiske udgangspunkt udbredes til andre. Således beskriver General Ruseus, hvordan Pink Army bidrager til en kollektiv bevidsthed om det rigtige i freden. Dette er med til at give gruppen sin værdi. De kreative aktivisters kritik udtrykkes symbolsk og med utopiske og alternative tilgange til problemløsning, hvilket kan genoplive politiske overvejelser og efterlade tilskueren med et "hvad nu hvis..?" (Harrebye 2012: 162). Dette nuancerer tilgangen til utopiske målsætninger. I kontrast til beskrivelsen af utopiens mulige hæmmende virkning på budskabet, kan de kreative aktivisters arbejde med utopien som målsætning give muligheder for nytænkning. Det er i denne sammenhæng centralt, at kreative aktivister ikke arbejder med utopien som et endegyldigt mål, men i højere grad som et forslag til alternativ organisationstænkning i samfundet (Ibid.).

DE IRONISKE OG HUMORISTISKE UDTRYKSFORMER

Ud fra et kritisk perspektiv risikerer den kreative aktivist med brugen af ironiske og symbolske virkemidler enten ikke at blive taget seriøst, ikke at blive forstået eller at blive misforstået (Harrebye 2012: 259). General Ruseus er bevidst om denne risiko for manglende forståelse af budskabet. Han berører emnet i forbindelse med en udstilling, 'Walk This Way', som Pink Army lavede i Køge i 2011 med intentionen om at sætte fokus på en krigsløs verden. Køge blev delt op i zoner, og indbyggerne skulle bevæge sig igennem byen med en mening legetøjssoldater, de hver fik tildelt.

"Og da jeg talte med nogle af dem bagefter så vidste de ikke sådan helt hvorfor de gjorde det, men det var bare sjov at de fik lov til at tage sådan noget soldater og sætte dem op på lygtepæle osv., de forstod det ikke rigtigt"

General Ruseus gør sig altså klart, at udtryksformerne kan risikere at stjæle opmærksomheden for det utopiske budskab, som ønskes formidlet. Hvis virkemidlerne "slører" aktivistgruppens formulering af sit budskab, og de nyligt engagerede således ikke ved, hvad de engagerer sig i, svækker det deres mulighed for at finde reelt fælles grobund for kritik.

Formålet med det utopiske budskab er at skabe grobund for refleksion. Der kan argumenteres for, at refleksionen kan styrkes af de ironiske virkemidler, som de kreative aktivister benytter sig af. Ironiens parodi er essentiel for politisk og kulturel debat, fordi det tvinger folk til kontinuerligt at genoverveje det, der ellers tages for givet

(Harrebye 2012: 159). Ironien er altså ikke udelukkende hæmmende for de kreative aktivisters budskab, men kan også give anledning til alternativ tænkning og genovervejelse. General Ruseus påpeger hertil, hvordan Pink Armys krigsironi, symboliseret ved den legende tilgang og den lyserøde farve, kan lægge op til refleksion og egen fortolkning hos tilskueren. De ironiske og humoristiske virkemidler synes altså samtidig at udgøre en styrke for den kreative aktivisme som supplerende demokratisk deltagelsesform.

AFSLUTTENDE

Den kreative aktivisme optræder som en sådan nytænkende tilgang til deltagelse i det danske demokrati, og eksisterer i en kontekst af nye sociale bevægelser. Pink Army er sammenfaldende med den kreative aktivisme i både organisering, målsætning og udtryksformer. Den kreative aktivisme kan noget særligt i forhold til dens ironiske og humoristiske udtryksformer og en særpræget horisontal og fragmenteret organisering. De kreative aktivister kan engagere og skabe refleksion i det omgivne civilsamfund med deres åbne organisering og ironiske og symbolske virkemidler. Selvsamme karakteristika bevirker, at den kreative aktivisme hindres i direkte at påvirke de politiske institutioner i det danske demokrati. Den kreative aktivisme møder altså udfordringer ved indflydelse på den politiske beslutningsproces, mens mulighederne opstår i forhold til at påvirke det omgivende civilsamfund.

I det danske demokrati kan den kreative aktivisme ikke erstatte andre demokratiske deltagelsesformer, men kan i nogen grad supplere dem. De kreative aktivister kan i deres fragmenterede og procesorienterede form engagere civilsamfundet på uforpligtende vis. Det er altså ved at engagere civilsamfundet og skabe grobund for refleksioner i selvsamme, at den kreative aktivisme har sin funktion som supplerende demokratisk deltagelsesform. Det kan altså konkluderes, at den kreative aktivisme kun i dette omfang kan fungere som et supplement til andre demokratiske deltagelsesformer.

*Af Louise Schou Drivsholm, Mette Finnemann og Silja Thøgersen
2013, Roskilde Universitet*